

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

De V. Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

artic. 9. ad 1. Fagnan. lib. 3. cap. Explicari 3. de observ. jejun. pag. 618.

2069 Pœna solet esse in ipsa constitutio-
ne taxata, ita ut transgressor debeat ex se pœ-
nam implere, & tunc si non impleat, neque
venialiter peccat, quia non tenetur sub cul-
pa. Si verò ea pœna præcipiatur à Superiore
speciali præcepto, tunc non implens culpa
non caret; quia tunc præceptum est ab ho-
mine, & subditus ex voto tenetur Superiori
obedire; nam pœna illa (ut supponitur) est
explicite, aut implicite in Regula: v. num.
2057.

2070 Contemptus habetur, quando quis
agit contra Regulam, in quantum renuit sub-
jici ordinationi Regulæ. D. Thomas 2. 2. q.
186. ad 3.

2071 Non erit autem contemptus, si
contra Regulam agat ex concupiscentia, ira,
aut alia passione, etiam si frequenter; fre-
quentia enim non importat formaliter con-
temptum, sed solum dispositivè; in quantum,
qui frequenter contra legem agit, disponi-
tur, ut tandem contra legem agat, renuens
legi subjici, juxta illud Prov. 18. *Impius, cum
in profundum venerit peccatorem, contemnit;*
& tunc est contemptus formalis. Prologus
Const. Ordin. Præd. Litt. N. vide infra, de
contemptu formali.

De Regula Clarissarum infra, cum de je-
junio.

De voto Obedientiæ, fuse agunt Donatus
tom. 3. tract. 17. & Pelliz. de Monachibus
cap. 4. § 10.

DE V. PRÆCEPTO DECALOGI.

Non occides.

2072 **H**omicidium est injusta hominis
occisio. Eodem præcepto prohi-

betur mutilatio: *Qua est membri amputatio
& omnis læsio corporis.*

HOMICIDIUM SUI IPSIUS.

2073 **N**emini licet directe se ipsam
dere, aut mutilare; quia
Deus est nostræ vitæ, ac membrorum
Corporis Dominus. Hinc peccat ex
ter, qui se ipsam castraret ad tentationem
dandas.

Imò peccant mortaliter, qui filios
consentientes castrant, ut sunt apud
Caramuel. in theolog. fund. à nn. 1691.
verò à peccato exculant plures Doct. in
lib. 6. §. 1. Mastrius disp. 11. num. 1. & 2.
in horum castratione habetur utilitas;
inde fiunt sonori cantores pro servitio
publicæ, & Ecclesiæ ad divinas laudes;
utilitas compensat nocentiam illatam
corporis, & æquivaleret necessitati; unde licet
necessitate corporis licitum est membris
abscindere, ita pro præfata utilitate
Adde, in praxi hos in toto Orbe Christiano
permitti.

2074 Non licet damnato ad mortem
sumptionem veneni, illud sponte sumere. Mendo
ver. Homicidium; quia esset homicidium directum
positivum sui ipsius.

2075 Homicidium negativum, licet
directum sui ipsius, tunc habetur, quando
aliquid facit, vel omittit, ex quo mori
quitur. Potest esse licitum ex bono, &
cienti fine. Licitum namque est, pro
Patriæ, Republicæ, Principis, aut
personæ Republicæ plus necessitate, se
exponere.

2076 At non licet morti se exponere
vitam alterius privati, in quo non relinquitur
ratio publici boni; nisi sit amicus ita dicitur
quod censetur (ut vulgò dicitur) alteri

quæ ordo charitatis à se incipit. Et multo magis licet pro ejus bonis servandis.

2077 In nullo autem casu licet vitam spirituum animæ periculo exponere.

2078 Damnato ad mortem non licet si ante mori ex inedia. Mendo cie.

2079 Licet autem se exponere periculo mortis ubi est spes evadendi. Sic licet se longæ peregrinationi committere. Item licet se distantibus macerationibus, & jejuniis affligere, quævis prævideat mortem anticipari.

Mendo cie, quia est cooperatio valde indirecta, & remota. Non licet autem ita indifferenter macerare, ut adit periculum proximum, aut amissionis salutis.

2080 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2081 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2082 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2083 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2084 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2085 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2086 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2087 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2088 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2089 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2090 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2091 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2092 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2093 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2094 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2095 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2096 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2097 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

um, & præcipitem dare; quia hic directè intenditur vitare mortem diuorem.

2098 Aliquando licet aliquam causam perire, quia indirectè sequatur mors, & sic licet tempore pestis infectis servire cum certo vitæ periculo; quia directè intenditur bonum publicum: 2. ad vitandum incendi-

dam turrim, & perdendos hostes, quamvis scias se obruendum. Sic lib. 1. Machab. cap. 9 Eleazarus, ut turrim ligneam hostium Elephantis impostam everteret, Elephantis se supposuit, eumque gladio confudit, cujus lapsu ipse quoque corruens erat, & corruis: un pariter in casu proposito.

2082 Ratio est, quia eo actu directè non intenditur mors, sed bonum publicum, ne hostis potiatur navi cum opulenta præda, quibus augeantur ejus vires in grave damnum Patriæ, & principis. Tum quia hoc præceptum includit duo, unum de non occidendo, & est negativum, quod semper obligat, ita ut nunquam, & in nullo statu liceat alicui directè se occidere; aliud de vita conservanda, & est affirmativum, quod proinde non obligat ad propriam, vel alterius vitam cum valde gravi incommodo conservandam.

HOMICIDIUM ALTERIUS.

2083 **L**icitum est occidere aggressorem suæ vitæ, vel alterius. Item in defensionem honoris, castitatis, vel alterius virtutis, ac bonorum necessariorum pro sustentatione vitæ, & conservatione status sui, & suorum; dummodò defensio fiat cum moderamine inculpata tutelæ. Ratio est, quia hæc non est directæ occisio, sed iusta defensio; quilibet enim jure naturæ habet jus ad tuendam suam vitam, honorem, & bona.

QUÆRES.

2084 An liceat privata auctoritate tyrannum occidere?

SI nomine tyranni intelligatur ille, qui est legitimus Princeps, sed tyrannicè, & direxerit, non licet, & oppositum asserere est hæreticè damnata à Concil. Constantiensi sæc. 15.

Q

Si

Si intelligatur ille, qui non est legitimus Princeps, sed invalor; absolute affirmant licere plures Doctores apud Dianam *part. 5. tract. 4. ref. 21.* quos sequitur *Mastrius in theolog. mor. disp. 8. q. 2. n. 27.* si majora non timeantur mala; quia licet occidere hostem, & hic est hostis gerens quasi continuum bellum cum Regi 3.

Dico cum *Filiuccio tom. 2. tract. 28. cap. 1. num. 14.* solum licere, dum actu Regnum invadit, minime postquam invaserit, praesertim si Regnum pacifice possideat; quia tunc res tam gravis non est remittenda privato iudicio, sed spectat ad publicum totius Regni, seu capitum. Hanc sententiam tenet *Diana est. tit. addens, priorem non esse consulendam; nam est revera periculosa: vide num. 298.*

MODERAMEN INCULPATÆ
TUTELÆ.

2085 **T**unc habetur, quando defensio, aut vitatio mali, aliter, seu alia via haberi non potest; sed aggressoris occisio est unicum, & singulare medium ad illam.

Hinc 1. Si dum te defendis, aggressor fugiat, non licet eum insequi, & occidere. 2. Si potes mortem vitare fugiendo, & teneris fugere, ut tenetur Religiosus; nisi ex fuga praveideas te occisurum. Nobilis, & miles non tenetur fugere; quia fuga ei cedit in amissionem honoris, & grave dedecus. 3. Si aggressor, injuria jam illata, v. gr. alapa jam iniuncta, actu fugit, non licet eum occidere; quia id esset vindicta privata.

2086 Dixi, *bonorum necessariorum pro sustentatione vitæ, & conservatione status;* quia modicum incommodum in amissione boni temporalis non est mensurandum cum gravissimo damno vitæ aggressoris: talis est amissio unius, vel alterius aurei; imò & plu-

rium, quot attentâ conditione perferre non potest, non sunt necessaria natura, statuas proinde pro eius conservatione licet aggressorem occidere: *vide num. 2087.*

2087 In qua re [addit *Cardenas*] qui fugere non tenetur, nempe nobilitates, invadatur à fure, qui intendit bellum modici valoris, v. gr. unius, aut duorum aureorum, ab eo eripere; potest defendere opponendo gladium, & tunc fur desistat, & fugiat, non potest eum qui, & occidere; si vero fur eum in gladium contra dominum rei eduxerit, vir ille potest se defendere defensione privata, cum moderamine tamen inculpatae; quia tunc est defensor non rei temporalis, sed honoris, & vitæ; nam tunc fur est aggressor, non solum contra rem materialiter sed contra ejus honorem, & vitam. *Dico si pallio jam ablato, fur fugiat, non potest dominus eum insequi, & occidere, quia jam injuria sit illata, non esset defensor honoris, & vitæ, sed rei temporalis, expiam quam non licet vita furis compensare.*

2088 Religiosus potest à fure se defendere, clamando tamen, aut fugiendo, minime defensione occisiva; quod si hoc modo se defendere non valet, pallium relinquat, & eum Deo commendet *prop. 30. & 31. ab Innoc. XI. damno.*

2089 Non licet viro honorato occidere invalorem, qui nititur calumniâ in vitam, aut infamias. Nec licet alicui se defendere defensione occisiva, contra injustè imperatorem; ne hæreditas adeatur, ne bona, & actu non possidemus, obtineamus, & in milibus casibus. Ratio, inquam, est, quia cedit in maximum Reipublice discrimen, enim usque patio juris Reipublice, quæ propterea Judices, & Tribunalia plura constituit, ut populorum injuriæ puniri possent.

posse, & jura, ac bona illæsa serven-
tibus, si quilibet possit privata auctoritate
agere, mala impedienda alium occidere,
aut in ipsiusmodi injuriæ, vexationes, &c. sint
quodammodo, quotidiana essent homicidia,
& in publica quies, & pax maximè pertur-
beretur.

Quod, si in his casibus potest authorita-
tibus publicæ malum impedi, cessat modera-
tione inculpatæ tutelæ, sine quo nullo pacto
est licito occisio alterius; occisio, inquam in
his casibus non est unicum medium, cum
possit aliam aliâ viâ reparari; demum nul-
lus de se sua vita securus; quia in causis,
legis, & actionibus humanis, homini pro-
prie commodi amore obsecrato non defi-
ciunt pretextus, atque colores, quibus cen-
sere invidiosus, injustè impetitus, &c. *v. s. de prop. 17. & 18. ab Alex. damn. & in prop. 30. & 33. ab Innoc. XI. damn.*

2090 Non licet uxorem, sororem, aut
filium adulterio deprehensam occidere,
aut maritum; quia injuria est jam illata,
aut non licet injuriam jam illatam privatâ
auctoritate reparare; quoniam id spectat ad
potestatem publicam: hinc leges civiles, quæ id
prohibebant, sunt correctæ à Jure Cano-

2091 Hinc adulteri reperti in fragranti
delicto possunt se defendere contra mari-
tum occidere volentem, etiam defensione
occisiva, potiori jure, quàm banniti.

2092 Banniti enim, seu proscripti à prin-
cipe cum licentia eos impune occidendi,
possunt contra aggressores se defendere,
etiam defensione occisiva. Tamb. *in dec. lib. de leg. 1. §. 1. n. 8.* quia per sententiam Judi-
cium amiserunt jus ad vitam tuendam; verû
tunc est, quod possint sine peccato occidi.

2093 Si autem vir videat adulterum ac-
cessum ad violandum sui thorum, si alio

modo impedire non possit, potest se oppo-
nere gladio; & si ille fugiat [ut est vorilimi-
lius] non potest illum insequi, & occidere;
quia jam injuria est impedita. Quod si adul-
ter sit audax, & suum gladium contra virum
educat, & in usu gladii persistat; tunc po-
test vir se defendere defensione occisiva; tunc
namque defendit honorem, & vitam: ut
num. 2087. & in prop. 19. ab Alex. VII. damn.

2094 Puella, & mulier honesta, si in sua
pudicitia, & castitate opprimatur, non de-
bet se occidere, aut mutilare, v. gr. lin-
guam, &c. Quod si aliquæ sanctæ fecerunt,
ex ignorantia, aut interiori Spiritus Sancti
flamma egerunt, *n. 2073.* Nec tenetur op-
pressorem occidere. Debet tamen se defen-
dere clamando, & quantum debiles ejus
vires permittunt, se opponendo; quod si
alia via se defendere non possit, non tene-
tur, sed potest se defendere defensione oc-
cisiva: *v. n. 2083.* tunc namque: *Si in via vio-
labitur, virginitas duplicabitur ad coronam.*

2095 Qui occidit hominem pro defen-
sione suæ vitæ: ut *in num. 2083.* cum mode-
ramine inculpatæ tutelæ, nec peccat, nec
evadit irregularis. In aliis autem casibus, li-
cet non peccet, sit irregularis ex defectu le-
nitatis: ita ex jure.

2096 Qui occidit Clericum deprehensum
in fragranti crimine cum uxore, matre,
sorore, vel filia, non est excommunicatus,
sed peccat peccato homicidii. Mendo *ver. Adulterium n. 2.* Quia Ecclesia [ait ipse]
parcit tam diro dolori, nolens alium super-
addere. Subdens, non contrahere irregula-
ritatem, si occisus non sit Clericus, quia in
hoc æquiparantur: ita ille.

2097 Non posse quem in defensionem
proximi ejus aggressorem occidere, nisi ille
proximus sit ei Superior, aut cognatione
conjunctus.

conjunctus, tenet Tamb. *tom. 1. lib. 6. cap. 1. §. 1. n. 11.* quia charitas aequè militat pro vita aggressoris, ac aggressi.

2098 At Mendo *ver. Homicidium nn. 9.* inquit: *Ut defendat quis innocentem, aliter occidendum, seu ejus bona, ingentia, si alia via nequeat eum liberare, potest aggressorem occidere, cum proximi unum sint nobiscum per charitatem. At non tenetur ex justitia quis nisi ex officio ei incumbat sed ex charitate, sub lethali succurrere necessitati extrema proximi: nisi ipse ideo in simili periculo constituatur, tunc enim nullo modo tenetur.*

Q U Æ R E S.

2099 *An liceat prevenire, occidendo illum, à quo quis est occidendus?*

Respondet Clericatus *cap. 58. duas esse opiniones, quas refert Tambur. in dec. lib. 6. cap. 1. §. 1. nu. 15. & Azor. lib. 2. cap. 1. quæst. 12. ubi affirmativam tenent, quando quis aliter vitam propriam defendere non potest ab aggressore armis contra se irruente. Dixi armis; quia si quis impetatur falsis accusationibus, aut injusto processu, non esset licitum occidere falsos testes, vel judicem iniuriam, juxta contrariam opinionem damnatam à S. Congr. d. anno 1665. Mastrius *disp. 11. num. 110.**

DE MANDANTE, ET CONSULENTE.

2100 **M**andans fieri homicidium, si ante executionem expressè, vel tacitè mandatum revocavit, & revocatio in notitiam mandatarii pervenit, si mandatarius adhuc homicidium exequatur, mandans non est homicida, nec irregularis, neque est excommunicatus, si occisus Clericus. Consulens verò homicidium, si revocato consilio, qui illud recepit, homicidium exequatur, est homicida, irregularis, & excom-

unicatus, si occisus est Clericus: id est onere restitutionis pro furto. Ita concurre contra Dian. *par. 3. tr. 5. ref. 83. l. 2. p. 2. ref. 14. & Tamb. lib. 6. dec. cap. 4. §. 1.* Ratio est, quia mandatum fit in quantum mandantis; unde si eo revocato mandatum homicidium exequatur, non in vim mandati, sed nomine proprio illud exequatur: accipit, si revocatio non perveniat in mandatarium; quia tunc agit in vim mandati, & sic incurrit mandans.

2101 Consilium verò fit in gratiamipientis, adeoque etiam eo revocato, consilium habet influxum; nam alius agit in consilio, quatenus firmiter ejus intercedit. Excusatur autem consulens per revocatum consilium revocavit addendo preces impetratas; & videns, quòd hæc non sufficerent, monuit occidendum, ut caveat: 2. si illud fuit datum consilium, & facta fuerit homicidii, aut furti, per se ipsum erat detentus ad illud; tunc inquam consulens non homicida, irregularis, aut excommunicatus nec tenebitur ad restitutionem pro homicidio, si forte quoad excessum, si ille erat detentus ad furandum v. gr. decem, & tu fueris furandum viginti. V. infra *ver. Quis revocatus tenentur.*

Scotus *in 4. d. 15. q. 3. lit. G. dist. 2. §. 1. lit. E. d. 33. qu. 2. litt. C. Mastrius in *mor. disp. 11. q. 6 Bonac. tom. 2. pag. 67. Joan. la Cruz. pag. 67. Tamb. lib. 6. dec. lib. 3. tr. 4. c. 1. Cardenas *disp. 21. Clericus 6. §. 8. Mendo *cit.****

RESTITUTIO PRO HOMICIDIO.

2102 **Q**ui fuit causa homicidii, si voluntarii injusti, mutilationis, & emperationis, restituere tenetur hæc, & hæc rebus expensas pro curatione vulnerum, quod cessat ex officio, quod

nam non potest, detractis expensis, quæ
pro facere solebat. Ad nil autem tenetur,
si occisus fuit provocatus ad pugnam, aut si
pugnam aggressorem occidit: v. n. 2112.

2108 Pro vita, membro, cicatrice nil est
pretiosius, quia sunt bona superioris or-
dinis, quæ pecunia æstimari non debent, sed
solum est venia petenda; nisi exinde sit dam-
num, ut in puella, quæ ob deformi-
tatem ex cicatrice contractam non potest
nuptiæ parari, illi debet damnum juxta pru-
dentem æstimationem compensari. Lessius de
pug. lib. 1. cap. 9. dub. 23.

2109 Quis innocens damnetur à Judice
ob homicidium occultum ab alio patratum,
quod tenetur homicida resarcire damna in-
nocentis. Tamb. lib. 6. c. 4. §. 1. cum de Lugo;
quod non fuit causa physica, aut moralis talis
causa. Nisi alius fuisset arrais ipsius innocen-
tis, si non homicida occisi cadaver in agro,
vel in domum innocentis posuisset, ex
quod innocens damnatus fuisset.

2110 Pater non tenetur ad restitutionem
pro homicidio Filii, nisi fuerit damnatus pe-
ccato venialia circa legitimam. Nec dominus
pro homicidio servi, nisi fuerit in culpa. Nec
pater pro homicidio patratum in duello, nisi oc-
cisus fuisset coactus, aut deceptus. Tamb. cit.
§. 1. n. 2.

2106 Occisor non tenetur restituere pau-
peribus elemosinas, quas occisus illis elar-
gatus solebat. Tamb. cit. c. 4. §. 3. n. 12. §. 13.
quæ respectu illorum non lætit justitiam.
Nisi eo animo occidisset.

2107 Si Occisor fuit pœna personali pu-
nitus, tunc hæres si sit potens tenetur re-
sarcire damna filiis, uxori, & aliis descen-
dentibus occisi, si illi sint pauperes; minime
si non sint. Tamb. cit. §. 3. n. 14. quia isti so-
lent esse contenti pœna personali occisori,
quod lætetur.

2108 Qui à latronibus requisitis ostendit
domum Petri, qui inde fuit ab illis occisus;
non tenetur ad restitutionem, si id fecit co-
actus, bene verò, si sine coactione. Tamb.
cit. 4. n. 3. Diana par. 5. tract. 4. ref. 63.

2109 Homicidam non teneri ad restitu-
tionem pro bonis spiritualibus, quæ occisus
facere solebat, v. gr. pro Missa, quam ce-
lebrare faciebat; docet Lessius de just. lib. 2.
cap. 9. dub. 25. contra Tamb. cit. §. 3. n. 20.
§. 21. qui affirmat, quia opera spiritualia
habent certitudinem.

QUÆRES I.

2110 Petrus pugna urgente, excitavit
socios pro sui defensione; hinc unus ex sociis
fuit occisus. An teneatur ad resarcienda
damna hæredibus occisi?

R Esp. ad nil teneri, si pugna erat justa; be-
ne verò, si injusta. Tamb. cit. §. 3. n. 19.
ex de Lugo de just. disp. 12. n. 58. quia in se-
cundo, non in primo casu, excitando socios,
operatus est contra justitiam.

QUÆRES II.

2111 Quis infecit vinum veneno pro ini-
mico; supervenit amicus, qui bibit, & mor-
tuus est. An sit homicida?

R Esp. non esse homicidam, nec inde irre-
gularem, si eum monere non potuit, si-
ne sua propria vitæ periculo. Tamb. cit. c. 4.
§. 4. n. 2. ex de Lugo cit. disp. 8. n. 86. quia
tunc mors amici est illi involuntaria, cum
præcavere non potuerit.

QUÆRES III.

2112 Occisus ante mortem, remisit omne
debitum homicidæ. An ejus uxor, & filii possit
petere resarcitionem damni, quod patiturur?

R Esp. posse. De Lugo cit. disp. 11. nu. 63.
Tamb. cit. c. 4. §. 3. nu. 10. §. 11. quia
remissio

Qq 5 remissio

remissio ab occifore facta locum habet in damnis præteritis usque ad ejus mortem ; minime in sequentibus.

CONFESSARIUS.

2113 **U**ltra onus restitutionis, consultum est, ut pro pœnitentia occifori injungat Missas, Communiones, elemosynas, & orationes pro anima occisi : v. gr. unam Missam, Communionem, & Rosarium singulis mensibus pro uno anno, & pro qualibet die anniversaria mortis singulis annis sue vitæ, addendo pro primo anno jejunia, & disciplinas, magis, & minus, juxta circumstantias, quas debet inquirere, putà si occifus fuerit Clericus, Sacerdos, si in loco sacro, si usus sit sociis auxiliantibus, si cum notabili savitia, si mors fuerit repentina. Item interrogare debet, an habebat uxorem, filios, &c.

HOMICIDIUM CASUALE.

2114 **Q**ui casu, seu præter intentionem alium occidit, vulneravit, &c. si fuit in culpa gravi, sufficientem diligentiam non adhibendo, est homicida, & irregularis; quia homicidium est voluntarium in causa.

2115 Si verò non fuit in culpa, quatenus nullo pacto periculum advertit, aut de eo dubitavit; vel si advertit, sufficientem diligentiam adhibuit, & præcavit, quatenus v. gr. antequam lapidem in viam projiceret, verbis, aut solito signo apposito transeuntes monuit: Plures tenent eum irregularitatem non incurrere, si dedit operam rei licite; incurrere verò, si dedit operam rei illicitæ; ex qua secuta est mors, v. gr. si Clericus arma gerens, aut ad venationem pergens casu occidat alium. Probant *ex cap. Consuebantur*; ubi declaratus fuit irregularis Clericus, qui gestans retro falcem, casu occidit laicum,

qui causa ludi supra ipsum: Clericum equitaturus incautus saltavit, & falce percussit, &c.

2116 Probabilius mihi videtur, quod in foro conscientie irregularitatem non incurrere ob defectum voluntatis, quia licet factum, v. gr. homicidium, sequatur ex illicito, ignorantia tamen facti ad hoc factum voluntarium; adeoque excusabile. Textus Canonicus habet locum præsertim in foro externo, in quo præsumitur adveniens mortalis negligentia, quando homicidium sequitur ex opere illicito.

2117 Eum, qui ex errore occidit hominem pro alio homine, aut unum clericum pro alio Clerico, ab irregularitate respectivè ab excommunicatione Portellius, Fragosus, & Tamburinus actio externa individualis homicidii voluntaria; ille namque intendebat homicidium solum interno, non externo est annexa irregularitas, & pro Clerico sursura.

2118 Probabilius mihi est, quod irregularis, atque etiam excommunicatus, si clericus sit Clericus; quia ratio formalis quam incurritur irregularitas, est occisio Clericalis; individua verò materialiter habent ad id; unde quia in occisione ex facta Petri pro Paulo est intenta ratio formalis hominis, & hæc est in Petro, irregularitas; sic pariter de censura in occasione unius Clerici pro alio: *vide supra*.

2119 Præterea ex opposita opinione querentur absurda, quòd ex errore furum unam mulierem pro alia, & furum calicem pro alio, non peccaret peccato terro fornicationis, furti, aut sacrilegii.

A B O R T U S.

Non licet procurare abortum etiam ante animationem fœtus ad vitam infansiam, aut occisionem; quia ab hoc minime est malum. Tum quia (ut ait Celsus) procuratio abortus fœtus inanimatum est propinquior generationi, quam si fœtus sit animatus. Tum quia licet etiam ad vitandam mortem quoque opponitur generationi; à fortiori esse licitus abortus voluntarius, qui non opponitur generationi. Item neque licet procurare abortum fœtus inanimati ad vitam mortem ex puerperio: & licet plures doctores, ut Filiuc. & alii, affirmant in hoc licere; ratio tamen allata æquè probat contrarium.

At Clericatus cap. 59. num. 1. quæritur, an liceat prægnanti infirmæ pro tuenda vita sua procurare abortum? Res. Si fœtus sit inanimatus, potest procurari abortus non directè, sed indirectè, scilicet salutem matris consequendam. Si vero fœtus animatus; alii dicunt, neque directè, neque indirectè posse matrem procurare ad recuperandam sanitatem; quia abortus sit sequuturus, quia debet prætere salutem spiritualem prolis sanitatem corporalem. Alii distinguunt; si matrem saltem à medicamentis, spes probabilis, quod proles sit viva nãcitura; teneatur abortum; at si hæc spes celeret, potest mater ad conservationem suæ vitæ assumere pharmaca, quamvis sequuturus sit abortus; nam vitari non poterat, si ma-

ter mortua esset. Mastrius d. disp. 8. num. 30. & 31. & Tambur. d. lib. 6. in dec. cap. 9. 4. Et novissimè Cardenas in crisi theol. dissertat. 22. num. 21. & seqq.

2122 Cujus ultimi dicti ratio potissima esse potest; quia ex una parte jam desperatur ortus prolis vivæ, & simul ex alia id non esset procurare abortum, sed vitam matris, quæ directè procurari potest, licet abortus sequatur, dummodo directè non intendatur. Mendo in epit. ver. Abortus num. 1.

2123 Joan. de la Cruz addit: Licet applicare prægnanti medicinam per se causam salutis, & si per accidens sequatur abortus; quia iste, sicut & occisio involaris, reputatur effectus per accidens secutus ex salute prægnantis per se intenta; & sic potest prægnans salvari, currere, si hoc sit causa per se salutis, etsi aliàs sequatur abortus. Si constat matrem mori, & consequenter fœtum, licet ei applicetur medicina æquè salutifera, & morisifera, maxime si fœtus non sit animatus, quia si mater, & fœtus periclitantur, tunc non fit iniuria fœtui, si pro liberanda matre fit in eadem talis experientia.

2124. Nulla ex causa licet adhibere remedia directè, ne mulier prolem concipiat.

2125 Procurantes abortum fœtus animati, effectu secuto, sunt homicidæ, reputantur proditores, juxta dicta de immunitate n. 649. incidunt in excommunicationem latam à Sixto V. & Greg. XIII. Summo Pontifici reservatam. A qua possunt absolvi Episcopi, & Regulares virtute privilegiorum, exceptis locis, ubi Episcopi hunc casum sibi specialiter reservaverint, juxta dicenda de casibus reservatis.

2126 Item evadunt irregulares, etiam in dubio, an fœtus sit animatus, sicut in dubio homicidii.

2127 Hæc irregularitas non potest dispensari,

DE VI. IX. ET X. PRÆCEPTO DECALOGI.

Non adulterabis. Non concupisces uxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui.

2138 L Uxuria, est inordinatus appetitus venereorum; ex genere suo est mortalis, nec in ea datur parvitas materia; unde à mortali solum excusare potest defectus plenæ advertentiæ, aut perfectæ deliberationis. Eius septem sunt species: Simplex fornicatio, stuprum, adulterium, incestus, raptus, sacrilegium, & peccatum contra naturam.

2139 Simplex fornicatio est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Est ab intrinseco mala, & jure naturæ; quia ultra pericula discordiarum, abortuum, occisionum, præsertim matris, & prolis quæ sæpe hospitali exponitur, per se (ait D. Thomas) opponitur educationi prolis, cujus cura magis spectat ad patrem, à quo est instruendus, & defendendus filius: Pater autem non est sollicitus de instruenda, & defendenda prole, quam ex fornicatione habet; 1. vel quia considerat quod non sit legitima; 2. vel quia non est certus, an proles sit sua, cum sit ex vago concubitu; vel quia non habitat perpetuo cum prole, & fœmina. Unde ad rectam prolis educationem requiritur, ut proles sit nata ex determinata fœmina, cum qua vir permaneat, non ad modicum tempus, sed per totam vitam ex obligatione; quod habetur per contractum Sacramenti Matrimonii. Hinc concludit Apost. ad Corint. 6. Nolite errare, neque fornicari, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, &c. Regnum Dei possidebunt: vid. in prop. 48. ab Innoc. XI. damn.

Rc Unde

de peccandis armis, sed pugnis. 4. Si dicta provocatur, sed provocatus non accessit. Quæritur aut. ex Diana, Lezana, Salmantibus, & aliis. Constat ex definitione duobus modis 2130. quæ his casibus deficit. Infu- per ultimo casu non habetur effectus se- cundæ de accessu, ut in n. 2134.

QUÆRES. 2137 Duo viri nobiles, postquam injuriis alter alteri se affecerunt, de creverunt honoris causa, non in extremum ad duellum, non animo se occidendi, sed aliquos ictus sibi à inferendo, per ipsorum interpositis amicis, de eorum moderatibus, & ad id requisitis, desisterent, & amandarentur. Ita accidit, uti fuit inter alios, & cum amicis facta conventio. An incurrant poenas? Quos peccasse mortaliter malo exem- plo, aut scandalo, præsertim si fuerint principes alii, qui eorum conventionem approbant. Non incurrunt autem excom- municationem, & poenas, quia hæc sunt con- ventio, non hictum, & simulatum duel- lum; sunt enim contra duellum cruentum (ut dicitur) in quo est periculum vite, aut prope vulnerationis; quod nullum est in car- dinalitate conventionem, ad huc moralis se- cundum, quod nullum sit periculum, sed inde per occasionem. Et licet ad locum destina- tum accesserunt, non accesserunt verè pu- gnam, & per ipsos stetit, quod minus vera pugna committeretur. Quæritur in 4. dist. 15. q. 3. dist. 25. q. 1. lit. E. Quæritur in resol. mor. disp. 11. q. 6. disp. 10. num. 112. disp. 9. num. 100. disp. 8. q. 2. Joan. de Grat. pag. 67. 71. Bonac. tom. 2. pag. 147. num. 3. disp. 2. q. 2. punct. 10. pag. 190. T. 1. tom. 1. pag. 168. pag. 317. Busemb. lib. 1. par. 4. Cardenas disp. 21. & 22. Cleri- cus, & Mendo cit. P. 1. Ex. Ecclesiast. Tom. 1.)

